

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

HESTEHANDLERGÅRDEN

LANGELAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	01.09.2015
Besigtiget af:	Troels Ø. Jørgensen
Journalnummer:	2013-7.82.07/482-0001
Kommune:	Langeland Kommune
Adresse:	Torvet 6 og 6B, 5900 Rudkøbing
Betegnelse:	Hestehandlergården
Fredningsår:	1987
Omfang:	Den samlede bebyggelse bestående af forhus (1761, grundmuret 1851, forhøjet 1863), østre sidehus (1761 og 1863), femfagshus (1766 og 1873), tværhus (1761, forlænget 1799, 1851), vestre sidehus (1824, forlænget 1842, udvidet og forhøjet 1863), udlænge (1919), magasinhus (1838), tørreovnhaus og kulhus (ca. 1860) samt den brolagte gårdsplads og haven.

BYGNINGSBESKRIVELSE

Centralt ved torvet i Rudkøbing på Langeland ligger Hestehandlergården. Det er en større købmandsgård med gårdsplads og have til. Fredningen omfatter otte bygninger samt gårdspladsen og haven.

Forhus: Grundmuret bygning i to plan over en sortmalet sokkel. Gulkalkede pudse facader med taktfast vinduessætning. På førstesalen er firerammede vinduer med termoruder. Taget er et heltag belagt med røde vingetegl og to skorstene med sokkel, skaft og gesims i rygningen. To butikker i stueplanet. Indgangsparti imellem de to butikker med en brunmalet fyldingsdør med bred karm og en muret, hvidmalet indfatning. Over denne er et oculusvindue. Et gesimsbånd opdeler facaden vandret mellem stueplan og første sal. I det indre er butikkerne præget af nyere overflader. På førstesalen er beboelse med nyere listeløfter. Her findes ældre fyldingsdøre. Der er stuer mod gaden og køkken mod gården.

Østre Sidehus: Længehus opført i et plan i grundmur over en sortmalet sokkel. Taget er et mansardtag med røde vingetegl og hvidkalket forskelling langs mansardgesimsen. I rygningen findes en skorsten med sokkel, skaft og gesims. Mod syd er en portgennemgang med smigfag mod gaden. Gadefacaden er vandret opdelt på midten af et hvidmalet gesimsbånd under vinduerne. Vinduerne er torammede og traditionelt udførte. I mansarden findes to kviste mod gaden. Stueplanet er indrettet til beboelse med overvejende nyere overflader. Dog findes ældre fyldingsdøre. En rum indeholder en muret grukedel med ildsted og en kraftig skorstenskonstruktion. Tagrummet er

uudnyttet og giver adgang til en understrøget tagværk. Her er den kraftige tagkonstruktion tillige synlig.

Femfagshus: Mellembygning opført i gulkalket grundmur med heltag belagt med røde vingetegl. Taget ha lav hældning. Mod gaden findes tre dobbelte revleporte med fladbuet overkant. På nordgavlen, der støder op til et portrum, er en tofløjet revledør. Mod gården er yderligere en revledør.

Tværhus: Længehus i et stokværk over en høj sortmalet sokkel i kampesten, opført i sort, opstolpet bindingsværk med gennemstukne bjælkeender og gulkalkede, pudsede tav. Taget er halvvalmet og belagt med røde vingetegl med opskalket tagfod. Vinduerne er dels torammede trævinduer og dels jernvinduer med små ruder og rundbuet overkant. Hertil revledøre og revleporte samt en læsseluge på gavlen. I den vestlige ende af bygningen er en portgennemgang. Over denne en smal hejsekvist. Bygningens indre rummer stalde og opbevaringsrum.

Vestre sidehus: Bindingsværkslænge i to stokværk med sort, opstolpet bindingsværk over sortmalet sokkel. Gulkalkede tav. Heltag belagt med røde vingetegl. I rygningen en skorsten med sokkel, skaft og gesims. Vinduerne er ældre to- og firerammede, og dørene er dels nyere beklædte døre og dels ældre revledøre. Døre og vinduer er brunmalede. I det indre findes beboelse med overvejende nyere overflader. Ældre fyldingsdøre er bevaret.

Udlænge: Grundmuret længehus i et plan over sortmalet sokkel. Gulkalkede facader. Heltag med lav rejsning belagt med røde tegl. Over en række tofløjede revleporte findes en smal hejsekvist. Vinduerne er jernvinduer med rundbuet overkant og småt opsprossede ruder. Mod gården findes tillige en revledør.

Magasinhus: Grundmuret magasinbygning i to stokværk med gulkalkede facader over en sortmalet sokkel. Taget har halvvalm og er belagt med røde vingetegl. En kraftig hvidmalet gesims formidler overgang fra muren til den opskalkede tagfod. Vinduessætningen er taktfast placeret. Vinduerne er enkeltrammede, heraf flere med skodder. Der findes tillige enkelte torammede vinduer samt et- og tofløjede revledøre. I det indre er planløsningen præget af åbne planer med kraftige stolpe- og dragerkonstruktioner i tømmer. Hertil plankegulve. Bygningen er uisolereet og uopvarmet og benyttes til opbevaring.

Tørreovnshus og kulhus: Ottekantet grundmuret bygning med gulkalkede facader over en sortmalet sokkel. Centralt i det røde tegltag med opskalkning findes en hvidmalet skorsten. Murende afsluttes af en hvidmalet, muret gesims. Mod syd findes en lille

udbygning med en tofløjet revledør. Mod vest findes tillige en dør. Bygningen har små trævinduer med småtopsprossede ruder. I det indre er et rum indrettet til værksted.

Bygningerne ligger omkring en brolagt gårdsplads og mod syd findes en have.

— BYGNINGSHISTORIE

Hestehandlergården er udtryk for en lang bygningshistorie og de forskellige bygninger spænder over en lang periode: Forhuset er opført cirka 1761, grundmuret i 1851 og forhøjet 1863. Det østre sidehus er ligeledes opført 1761 og udbygget 1863. Femfagshuset er opført 1766 og 1873, tværhuset er påbegyndt 1761, forlænget 1799, 1851, vestre sidehus 1824, forlænget 1842 og udvidet og forhøjet 1863. Den vestre udlænge stammer fra 1919, magasinhuset er fra 1838 tørreovns hus og kulhus er fra cirka 1860. Hertil kommer den brolagte gårdsplads og haven som ikke kan tidsfæstes.

— KILDER

kulturarv.dk

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi er knyttet til det samlede anlæg, der både danner ryg mod torvet i kraft af forhuset, og mod Rue Stræde hvor sidehus og magasinhuset danner ryg. Herimellem findes de øvrige bygninger som med forskellig størrelse og udtryk giver et rigt varieret gaderum. Her kan især nævnes den lille ottekantede bygning længst mod syd, som er et overraskende og karakterfuldt indslag i gaden.

Alle de forskellige bygninger bindes sammen af den ensartede materiale- og farveholdning hvor gule facader, sorte sokler og røde ubrudte tagflader som gennemgående udtryk danner en helhed. Dette bidrager til oplevelsen af et historisk miljø med stor autenticitet, der forstærket af den brolagte gårdsplads og endelig køkkenhaven mod syd, som tilbyder et mere intimt og privat uderum.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi er knyttet til anlæggets langstrakte historie, der betyder at det samlede anlæg har spillet en markant rolle i byens udvikling både socialt og økonomisk. I kraft af butikkerne i forhuset har anlægget fortsat denne funktion foruden at rumme beboelse. Endvidere er bygningerne udtryk for en udvikling

over tid i forhold til proportionering, udsmykning og materialeholdning, hvilket dels udtrykkes i bygningernes skala, skiftet mellem bindingsværk og grundmur, udsmykning i form af gesimser og gesimsbånd samt de forskellige tagformer, der alle repræsenterer en æstetisk udvikling som også kan have et konstruktivt element. Eksempelvis bidrager den kraftige gesims på magasinbygningen til at tagfoden trækkes væk fra facaden, der herved beskyttes mod regn. Endvidere er de velbevarede understrøgne tagværker eksponenter for et traditionelt murerhåndværk og repræsenterer en opsamlet viden og erfaring med traditionelle byggematerialer. Sporene af at bygningerne har rummet adskillige funktioner i det samme anlæg vidner om anlæggets økonomiske betydning og udvikling over tid, med beboelse, hestehold opmagasinering og butikker som eksempler. Anlægget som helhed kan ses som en udviklingshistorie af håndværksmæssige traditioner, materialeholdning og æstetiske præferencer.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

For Hestehandlergården er den arkitektoniske værdi knyttet til det samlede anlæg og samspillet imellem de enkelte bygninger og deres varierede skala og facadeudtryk. Bygningerne skaber tilsammen en rigt varieret rumlig oplevelse, særskilt i haven og gårdspladsen, men også i gader omkring anlægget. Den homogene farvesætning med gulkalkede mure over sorte sokler, de røde tegltage med ubrudte tagflader og de brunmalede døre og vinduer giver anlægget en arkitektonisk sammenhæng og helhedsfornemmelse på trods af forskellige stilarter og konstruktionsprincipper. De hvidmalede gesimser, og i forbindelse hermed, de opskalkede tagfodder, bidrager med en lethed og er med til at opløse de bastante bygningskroppe.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I det ydre er de bærende fredningsværdier knyttet til det samlede anlæg, til bygningernes hovedform med gulkalkede facader over sorte sokler, de røde tegltage med næsten ubrudte tagflader, hejsekviste, skorstene, gesimser, traditionelt udførte brunmalede revledøre, porte, døre og vinduer samt jernvinduer. Hertil kommer den brolagte gårdsplads og den sydvendte have samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre er de bærende fredningsværdier knyttet til de delvist bevarede planløsninger med butikker i forhuset og beboelse herover med stuer mod gaden og køkken mod gården, udlængerne med stalde og opbevaring samt de fritlagte og understrøgne tagværker. Hertil kommer alle ældre og oprindelig bygningsdele og konstruktioner som trætrapper, plankegulve, synlige loftsbjælker og trækonstruktioner

samt fyldingsdøre. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Termoruder er fremmede for bygningens alder og byggeskik, og traditionelt udførte vinduer på forhusets første sal ville styrke fredningsværdierne.